

Cultureel Erfgoed

Lingerzijde-Doelenstraat

Inventarisatie

RUIMTE **ERFGOED**

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Inventarisatie en uitgangspunten	7
2.1. Inventarisatie en uitgangspunten per object of cluster	7
2.1.1. Algemene uitgangspunten voor werkzaamheden aan karakteristieke en beeldbepalende bouwwerken alsmede voor cultuurhistorische elementen	7
2.1.2. Inventarisatie en specifieke uitgangspunten per object	9
Waardering Lingerzijde 35-37.....	9

1. Inleiding

Ten behoeve van de implementatie van het planologisch erfgoedregime in het bestemmingsplan Lingerzijde-Doelenstraat is het deelrapport ‘Inventarisatie’ door Arcx bureau voor monumentenzorg en cultuurhistorie te Doesburg opgesteld.

In dit rapport wordt per beschermd pand, object of gebied een beknopte beschrijving en een waardestelling c.q. onderbouwing gegeven alsmede uitgangspunten voor beheer. Daarnaast behoren twee kaarten tot het planologisch erfgoedregime, te weten:

- De gemeentelijke cultuurwaardenkaart: verbeelding waarop de selectie van de te beschermen onderdelen van het Edams-Volendams erfgoed is aangeduid.
- De bestemmingsplanverbeelding: verbeelding met wettelijke status, waarop de contouren van de voor Edam-Volendams erfgoed geselecteerde waarden en zones zijn aangeduid.

Dit deelrapport behandelt het bestemmingsplangebied Lingerzijde-Doelenstraat op object- en structuurniveau. Het waarderingsrapport dient als motivering voor de planologische bescherming van behoudenswaardige panden, complexen, objecten, gebieden en/of structuren. Door de toevoeging van zowel algemene als specifieke uitgangspunten kan het worden toegepast als instrument voor het beheer en de ontwikkeling op pand- of objectniveau. Het deelrapport ‘Inventarisatie’ is van belang bij de beoordeling van omgevingsvergunningen.

2. Inventarisatie en uitgangspunten

2.1 Inventarisatie en uitgangspunten per object of cluster

In deze paragraaf worden de karakteristieke en beeldbepalende bouwwerken alsmede de stolpen, de cultuurhistorische attentiegebieden en de waardevolle cultuurhistorische elementen en waardevolle groenelementen voor zover van toepassing individueel omschreven, gewaardeerd en waar noodzakelijk voorzien van specifieke uitgangspunten. Buiten deze specifieke uitgangspunten geldt voor ieder object een aantal algemene uitgangspunten waarmee rekening moet worden gehouden. Voordat de inventarisatie aan bod komt, volgt eerst een opsomming van de algemene uitgangspunten.

2.1.1 Algemene uitgangspunten voor werkzaamheden aan karakteristieke en beeldbepalende bouwwerken alsmede voor cultuurhistorische elementen

De algemene richtlijnen zijn hieronder weergegeven en onderverdeeld in twee categorieën:

1. behoud zonder ontwikkeling;
2. behoud door zorgvuldige ontwikkeling.

De eerste categorie behoud is de meest wenselijke, de tweede categorie komt pas in beeld wanneer volledig behoud niet tot de mogelijkheden behoort. Binnen de twee categorieën is een onderverdeling gemaakt van het meest optimale uitgangspunt naar het minst wenselijke scenario. Bij de beoordeling van de plannen zal dan ook opeenvolgend een afweging worden gemaakt, waarbij het eerst genoemde uitgangspunt prevaleert boven het tweede. Bij deze afweging zal zorgvuldig gemotiveerd moeten worden waarom het bovenstaande uitgangspunt niet haalbaar blijkt.

Behoud zonder ontwikkeling

- **Behoud gaat voor vernieuwen**
Historische bouwmaterialen, indeling en constructies geven een pand belangrijke monumentale en historische waarde. Door de aanwezigheid hiervan is de geschiedenis en ontwikkeling van het monument duidelijk afleesbaar. Vervangen of wijzigen van de bestaande constructies, structuren, materialen en details gaan ten koste van de authenticiteit. Deze waarde dient gerespecteerd te worden.
- **Herstel van authentiek materiaal**
Indien het bestaande materiaal in slechte staat is, wordt in eerste instantie onderzocht of technisch herstel mogelijk is.
Bij noodzakelijke vervanging van authentiek materiaal wordt tot op detailniveau uitgegaan van gelijksoortig materiaalgebruik conform bestaande toestand. Indien dit niet mogelijk blijkt dient aansluiting gezocht te worden bij de historische materialen en substanties, zelfs tot op het detailniveau van de samenstelling van de mortel voor het voegwerk.
- **Respect voor authenticiteit**
Bij restauratie moet nog meer de historische gelaagdheid en de afleesbaarheid van het verleden in vormgeving, constructie en materiaalgebruik worden gerespecteerd. Het transformatieproces, dat wil zeggen de verandering van het gebruik of functie, dat een gebouw door de tijd heen heeft ondergaan, heeft een grote historische waarde. Een monument ontleent veelal zijn waarde aan de verschijningsvorm en de bouwgeschiedenis.

Behoud door zorgvuldige ontwikkeling**▪ Behoud door zorgvuldig ontwikkelen en vernieuwen**

Indien vanwege gemotiveerde redenen voor vernieuwing en ontwikkeling, door bijvoorbeeld een functiewijziging, wordt gekozen, dient dit te geschieden vanuit deze cultuurhistorische randvoorwaarden.

Toevoegingen dienen bij voorkeur tot stand te komen op, in of bij de minst kwetsbare plekken van het beschermde pand. Daarbij dienen de veranderingen of toevoegingen bij voorkeur reversibel te zijn. Dit wil zeggen dat deze ooit weer ongedaan gemaakt kunnen worden zonder de monumentale waarden aan te tasten. De toe te passen technieken mogen geen mechanische, fysische of chemische schade toebrengen aan een monument.

▪ Structuren eerbiedigen

Externe hoofdstructuren moeten gerespecteerd worden; dit geldt voor de voor- en achtergevelrooilijnen en de herkenbaarheid van bouwvolumes.

▪ Respect voor details

De kwaliteit van een monument wordt vaak bepaald door de aanwezigheid van authentieke details. De oorspronkelijke detaillering in de vorm van voegwerk, gevelafwerking, decoraties, metselpatronen, roedeverdelingen in vensters, et cetera dient optimaal gerespecteerd te worden. Indien er sprake is van eigentijdse interventies, dient de detaillering qua maat en schaal in overeenstemming te zijn met het historische karakter van het pand.

▪ Zorgvuldigheid tijdens uitvoering werkzaamheden

Historisch waardevolle elementen moeten tijdens restauratie- en verbouwingswerkzaamheden afdoende beschermd worden tegen beschadigingen. Indien tijdens de uitvoering van vergunde werkzaamheden historische onderdelen te voorschijn komen waarvan het bestaan voordien niet bekend was, is de vergunninghouder verplicht dit te melden bij de gemeente Edam-Volendam.

2.1.3 Inventarisatie en specifieke richtlijnen per object

		 ARCX	RUIMTE ERFGOED
	Cultuurhistorisch rapport	Objecten gemeente Edam–Volendam	
1)	Monumentnummer	EDAM-Lzijd35-37	
2)	Datum rapport	07-05-2013	
		ARCX bureau voor monumentenzorg en cultuurhistorie	
3)	Naam complex / object		
4)	Straatnaam	Lingerzijde 35-37	
5)	Plaats	Edam	
6)	Kadastrale gegevens	Gemeente: Edam Sectie: Nummers:	

Voorgevel van Lingerzijde 35-37

	Functie	NEE	JA	Toelichting
7)	Is het object van belang vanwege cultuurhistorische aspecten vanwege het (voormalige) gebruik?		X	Laboratorium, kantoren en tekenkamer van het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende sluisen van Kennemerland en Westfriesland.
				Score: 1
	Bouwjaar	NEE	JA	Toelichting
8)	Is het object van vóór 1960?	X		Gebouwd in 1970 ter plaatse van twee bestaande huizen die daarvoor gesloopt werden.
				Score: 0
	Stijl/Gaafheid	NEE	JA	Toelichting
9)	Is het object van belang wegens de architectonische gaafheid van het exterieur?		X	Groot pand gebouwd op een ongeveer vierkante plattegrond met boven een kelder twee bouwlagen onder een afgeplat schilddak.
				Score: 1
10)	Is het object een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant?		X	Historiserende bouwstijl met invloeden traditionalisme.
				Score: 1
11)	Bezit het object bijzondere esthetische kwaliteiten (zoals gevelindeling, bijzondere detaillering, materiaal en/of kleurgebruik etc.)?		X	De in schoon metselwerk uitgevoerde voorgevel telt vijf vensterassen met rechts daarvan een ingangspartij, opgetrokken in natuursteen en afgesloten met een Vlaamse top met een fronton. De gevel wordt afgesloten met een forse geprofileerde gootlijst op klossen. De vensters hebben stalen ramen met een roedeverdeling. In de borstweringen zijn spiegels aangebracht, opgevuld met natuursteen. De achtergevel is vergelijkbaar van opzet en zeven vensterassen breed met de 2 ^e en 6 ^e travee licht risalerend uitgevoerd in natuursteen.
				Score: 1
12)	Vertegenwoordigt het object een uniek(e) (bouw)techniek of (bouw)type?		X	Laboratoriumgebouw van het waterschap.
				Score: 1
13)	Neemt het object een belangrijke plaats in het oeuvre van een bekende architect en/of de plaatselijke, regionale en/of landelijke architectuurgeschiedenis?		X	Het gebouw is ontworpen door de redelijk bekende Amsterdamse architect C.W. Schaling. Schaling is vooral bekend van zijn ontwerpen voor verschillende kerken in de wederopbouwperiode.
				Score: 1
14)	Is het object van belang vanwege de oorspronkelijkheid of de bijzonderheid van (een onderdeel van) het exterieur?		X	Gaaf bewaard voorbeeld van historiserende architectuur
				Score: 1

	(Plaatselijk) historisch belang	NEE	JA	Toelichting
15)	Vormt het object samen met andere delen of objecten (gebouwen, hekwerken, entree, tuin) een karakteristiek historisch complex of historisch stedenbouwkundig structuur?	X		In de jaren '70 van de vorige eeuw verwierf het Hoogheemraadschap het vervallen pand Lingerzijde 33 dat in 1979 gerestaureerd werd. Al in 1968 werden er plannen gemaakt voor de nieuwbouw van een laboratorium aan de Lingerzijde. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg adviseerde destijds bij monde van ir. R. Meischke negatief over deze plannen omdat 'de nieuwbouw een schaalvergroting zou betekenen in het stadsbeeld. De lokatie is te gevoelig om een dergelijk groot volume te verdragen'. Ondanks dit advies verlenen B en W van Edam-Volendam toch een bouwvergunning. Daarvoor moeten twee historische huizen gesloopt worden.
				Score: 0
16)	Is het object als onderdeel van een historisch gegroeid stedelijk gebied, lint of landelijk gebied daarin beeldbepalend?	X		Vanwege het volume kan het gebouw als beeldverstorend ten opzichte van de historische bebouwingsstructuur aan de Lingerzijde gekarakteriseerd worden.
				Score: 0
17)	Heeft het object een bijzondere betekenis voor het aanzien van een streek, stad, dorp of wijk (oriëntatiepunt)?	X		Vanwege de op de belendingen aangepaste maat en vormgeving is het oorspronkelijke historische karakter van deze gevelwand niet meer te herkennen.
				Score: 0
18)	Maakt het object deel uit van een gebied met een grote continuïteit, waardoor het historische patroon van verkaveling, wegen en waterlopen goed geconserveerd is gebleven?	X		Met de bouw van het laboratorium is de historische verkavelingsstructuur ter plaatse verloren gegaan.
				Score: 0
19)	Zijn aan het object historische herinneringen verbonden in de ruimste zin van het woord (feiten, gebeurtenissen, eigenaren/bewoners, beroepen etc.)?		X	Belangrijke vestiging van het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende sluisen van Kennemerland en Westfriesland.
				Score: 2
20)	Is het object van belang vanwege een plaatselijke, regionale of landelijke historische ontwikkeling (op sociaal, cultureel, technisch, bestuurlijk, economisch gebied etc.)?		X	De nieuwbouw weerspiegelt het belang van de technische ontwikkeling en research op het gebied van de waterhuishouding in Noord-Holland.
				Score: 2
	Score totaal onderdelen 7 t/m 20			Score totaal: 11

Voor- en achtergevel van Lingerzijde 35-37.